

Camins per a les universitats europees

Frederic J. Company

“Dipositària de la tradició de l’humanisme europeu, però vetllant permanentment per atènyer el saber universal, la universitat, per assumir les seves missions, ignora tota frontera geogràfica i política i afirma la necessitat fonamental del coneixement mutu i de la interacció de les cultures”

És amb aquestes paraules que els rectors de les universitats europees van definir el quart principi fonamental inherent a la universitat a la “Magna Charta Universitatum”, carta europea signada a Bolonya, l’any 1988.

La frase té un gran pes significatiu. Tot traduint la visió europea d’universitat, d’altra banda, molt ampla de mires, investeix aquesta institució d’una missió quasi sagrada. La fa guardiana d’un valor sempre protegit per la Unió europea i molt volgut pels seus pares fundadors: l’humanisme, que afirma el valor de la persona i vetlla pel desenvolupament ple de la seves potencialitats. A més, la universitat es presenta com una institució universal més enllà dels particularismes nacionals i culturals. La realitat, lamentablement, no està moltes vegades a l’altura d’aquest ideal.

Aquesta visió, més aviat filosòfica, s’acompanya de recomanacions operatives. És d’aquesta manera que, en el darrers decennis, la Comissió Europea, privilegiant el mètode dels “petits passos” ja preconitzat per Jean Monnet, ha dirigit la posada en marxa d’instruments concrets destinats a aconseguir un desenvolupament harmoniós i coordinat de les universitats europees i a estructurar-les entre elles.

La voluntat dels funcionaris europeus és, doncs, clara, però no és l’única habilitada per realitzar aquests objectius. Les universitats, com a actors principals de la seva pròpia transformació, han de fer també prova de voluntarisme europeu. La interacció entre la Unió europea i les universitats és absolutament necessària, fins i tot vital, atès que les decisions de les institucions no funcionen sense el suport i la implicació de la base del sistema.

El plantejament és, doncs, ben clar. Hi ha, per part de les universitats, una implicació en els processos d'integració iniciats per les institucions comunitàries?

Per "integració" es pot entendre la coordinació d'activitats de diferents estructures com a necessitat d'un funcionament harmoniós del conjunt. Però es pot anar més enllà i parlar d'assimilació. D'una banda, els mètodes de funcionament de les nostres universitats assumeixen els instruments que se'ls proposen? D'altra banda, les universitats van més enllà i miren de participar de manera activa en l'edificació d'un sistema universitari europeu o simplement aguanten una evolució que sembla irreversible?

Respondre aquestes qüestions necessitaria una anàlisi detallada del context i una aproximació a les realitats del terreny i de la conducta que s'observa en els diferents projectes europeus en els quals estem compromesos. En aquesta ocasió no serà aquest el nostre objecte. Amb aquestes ratlles, de moment, només pretenem donar arguments a favor de la implicació europea de les universitats i del mètode que la pot fer possible.

Deu anys més tard de la signatura de la Carta Magna de les Universitats, Bolonya torna a ésser punt de partida d'un procés amb un termini concret: l'any 2010. La Declaració de Bolonya se signa el 19 de juny de 1999. Es tracta, aquesta vegada, d'una declaració conjunta de ministres europeus d'Educació. Als quatre ministres que un any abans signaren la declaració de la Sorbonna, s'hi uneixen aquest cop 25 països més. Junts acorden la realització d'un espai europeu de l'ensenyament superior amb la coordinació de les seves polítiques d'educació.

La dimensió europea no es pot posar més entre parèntesi i esdevé constitutiva de la Universitat.

El 19 i 20 de març del 2001, rectors d'universitats d'arreu d'Europa i associacions de professors i estudiants es reuneixen a Salamanca per poder fer sentir la seva veu a la reunió interministerial de Praga (maig del 2001). Per primera vegada reben el suport institucional de la Comissió Europea, representada en aquella ocasió per la Direcció General d'Educació i Cultura. El conjunt d'assistents a la reunió donen suport a la Declaració de Bolonya i afirmen els principis i estratègies d'actuació següents:

- Implicació de les universitats en el procés a partir de llur autonomia, que, d'altra banda, manifesten que s'ha d'incrementar.
- Millora de l'ocupació en el mercat europeu de treball, que depèn, en gran manera, d'una major transparència dels diplomes i títols europeus.
- Insistència en la mobilitat, que fa anys que continua trobant-se amb els mateixos obstacles.
- Compatibilitat, preservant la diversitat, organitzada en un marc comú però flexible de qualificacions.

- Qualitat assegurada i certificada.
- Competitivitat de l'ensenyament superior europeu.

Aquesta nova universitat que volem comença a articular-se amb els seus homòlegs europeus i, per fer-ho, disposa d'instruments europeus tant de tipus comunitari, com els programes, com intergovernamentals (com el procés de coordinació i convergència que acabem de descriure). Són, en conseqüència, el terreny de trobada privilegiat de les voluntats universitàries i comunitàries, que volen caminar en els propers anys cap a una mateixa meta.